

відтворити їх у реальній діяльності. Досить дієво працює метод уявної репетиції. Людина оцінює ситуацію, обмірковує, якими можуть бути її кроки та дії учасників. Шляхом співставлення та аналізу обирається найбільш доцільний сценарій, який кілька разів, покроково, ніби, репетирується в уяві. Схожою є техніка ментального імаго-тренінгу. Для її реалізації також використовується уява. Різниця лише у тому, що людина створює картину подій, яка їй потрібна і вживається у бажаний образ. Така техніка дає можливість зобразити себе ким завгодно і подивитися на ситуацію, ніби, збоку. Досить широко вона поширена у психодрамі. До психотренінгу вольової уваги належать прийоми і вправи на концентрацію уваги, розвиток пам'яті, навичок тактичного мислення і грамотного мовлення, тощо. Усі вищеописані прийоми, а також їхні варіації часто об'єднуються у комплекс, названий ментальним імаго-тренінгом. Він дає можливість якісно та на високому рівні регулювати психоемоційний стан і поведінкові прояви.

Таким чином, розуміємо, що саморегуляція виступає не лише частиною структури емоційного інтелекту, але й вкрай необхідним умінням у сучасному світі. Володіючи навичками та техніками саморегуляції, кожна людина зможе підвищити ефективність соціальної взаємодії, зменшити дію стресорів на неї, та ефективно реалізовувати власний потенціал.

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЗИКІВ

*Д. М. Мороз,
магістрант спеціальності «Середня освіта (фізика)»,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса
Науковий керівник: І. М. Зарішняк, к. пед. н., доцент*

Студенти технічних спеціальностей мають характерні особливості мислення. Переважно абітурієнти, які подають заяву про вступ до технічного університету, складають іспити з точних і фундаментальних дисциплін, тобто мають схильність до вивчення точних наук. Для таких людей характерна логічність мислення, певний технократизм у міркуваннях, схильність до аналітики, систематизування та узагальнення інформації, знаходження логічних

зв'язків між поняттями. Перераховані психологічні особливості студентів технічних спеціальностей певною мірою обумовлюють способи та форми їх мотивації у навчально-пізнавальній діяльності. Зокрема, при вивченні понять, законів, тверджень студентам важливо розуміти логічні та наслідкові зв'язки в контексті вивчення матеріалу чи дисципліни (Клочко В. І., Коломієць А. А., 2012). Але потрібно враховувати, що рівень підготовки у школі падає. Саме тому деякі абітурієнти можуть мати недостатній рівень знань з базової підготовки. І це одна з головних проблем, в основному, на перших курсах. На початку навчання студенти проходять період адаптації. Небагато студентів швидко і успішно адаптуються до умов навчання, особливо при вивченні складної фізики. Тому для викладача дуже важливо мотивувати студента, аби під час складного періоду адаптації він не втратив бажання навчатися на технічній спеціальності.

Мета: визначення основних шляхів формування навчальної мотивації студентів-фізиків.

На нашу думку, у роботі з формування мотивації студентів викладачу фізики слід здійснювати два типи функцій:

а) розробляти предметний зміст діяльності студентів;

б) розробляти форми спільної діяльності зі студентами, які допоможуть останнім формувати і вдосконалювати власний інструментарій розумової діяльності. Необхідно пам'ятати, що поряд із розглядом питань базової академічної освіти, людина повинна вміти аналізувати різноманітні реальні ситуації, ставити і вирішувати технічні задачі, формулювати і робити висновки.

Для побудови оптимальних форм проведення навчальних занять, що сприяють формуванню мотивації студентів, необхідно враховувати зміст освіти (освітньо-професійна програма та освітньо-кваліфікаційна характеристика). Можна це представити у вигляді фундаментального «ядра» (визначається навчальними планами і програмами) та мінливої «варіативної оболонки» (визначається інтересами і потребами студентів) (Бовтрук А. Г., Меньяйлов С. М., Сліпуха І. А., 2011).

Якщо «ядро» визначається планами і програмами, то саме за допомогою «варіативної оболонки» викладач може мотивувати студентів.

Студентам важливо показати можливості та тенденції застосування знань з науки та з історії науки. Доцільно повідомити, що «на базі таких нових винаходів, як транзистор, лазер, інтегральні схеми та інше не тільки розвиваються технічні знання та технології, формується специфіка технічного об'єкта, а й проєктуються нові

тенденції і напрями в інших галузях. Так, винахід лазера сприяв виникненню нових тенденцій та розробок у медичній і вимірвальній техніці, техніці зв'язку, обробці металів тощо. Радіоелектроніці та атомній техніці зобов'язана медицина використанням радіоактивних ампул, методу мічених атомів, методу живлення мікроелектродів і т. ін.» (Гуревич Р. С., 2008). Також не слід забувати і про історичні відомості фізики. Саме історія фізики може показати розвиток ідей, які існували ще до нашої ери, розповісти про відкриття великих вчених тощо.

Також є можливість брати участь у науково-дослідних роботах. Студент обирає напрям діяльності і може розвиватися в даному напрямі, а викладач допомагає, заохочує, сприяє роботі студента.

Існує безліч олімпіад, конкурсів, науково-практичних конференцій, в яких можуть брати участь студенти. Треба пам'ятати і про факультативи та гуртки, які сприяють професійному розвитку студента, і забезпечують не лише інтелектуальний розвиток, а й дають можливість спілкування з однодумцями.

Багато навчальних закладів дають студентам можливість навчання за кордоном (програма обміну для студентів вищих навчальних закладів).

Саме така багатогранність «варіативної оболонки» дає змогу викладачам мотивувати, заохочувати студентів до навчання різними способами. До того ж ера комп'ютеризації дає змогу звичайну лекцію з фізики (з формулами, законами, складними явищами тощо) подати у вигляді цікавої презентації, або ж демонстрації потрібного досліду, що спрощує процес навчання.

Таким чином, формуванню навчальної мотивації студентів-фізиків сприятиме: а) розробка викладачами предметного змісту діяльності студентів за рахунок варіативної складової змісту освіти, що визначається потребами й інтересами студентів; б) удосконалення інтерактивних технологій навчання для розвитку та покращення інструментарію розумової діяльності студентів.